

& SAVOIR-VIVRE®

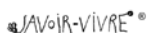
Creat cu pasiune și savoir-faire. Un volum Baroque Books & Arts®.

JEAN D'ORMESSON

FRUMOASĂ A FOST ACEASTĂ VIAȚĂ. TOTUȘI.

traducere din limba franceză de
EDUARD FLORIN TUDOR

Colecție coordonată de Dana MOROIU

Jean d'Ormesson

JE DIRAI MALGRÉ TOUT QUE CETTE VIE FUT BELLE

© Editions Gallimard, 2016

© Baroque Books & Arts®, 2017

Imaginea copertei: Teodora GALEȘ

Concepție grafică © Baroque Books & Arts®

Redactor: Ines HRISTEA

Corector: Rodica CREȚU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

d'ORMESSON, JEAN

Frumoasă a fost această viață. Totuși. / Jean d'Ormesson;

trad. din lb. franceză de Eduard Florin Tudor

București: Baroque Books & Arts, 2017

ISBN 978-606-8564-64-7

I. Tudor, Eduard Florin (trad.)

821.133.1

Tiparul executat de Monitorul Oficial R.A.

Niciun fragment din această lucrare și nicio componentă grafică
nu pot fi reproduse fără acordul scris al deținătorului de copyright,
conform Legii Dreptului de Autor.

„Trebuie să mergem către adevăr cu toată inima.”

PLATON

PERSONAJE

EU: Magistrat integru, sever, binevoitor, ironic. În mediile intelectuale și la modă, numit *Supra-Eu*, deseori cu o tușă de deriziune, date fiind înaltele sale funcții și ideea pe care el o are despre acestea.

EU: Sunt eu. Plăceri, muncă, ambiții și multe nimicuri.

PRINTRE ALȚII: politicieni, artiști, scriitori, jurnaliști, femei de lume, femei ușoare, funcționari naționali sau internaționali, șoferi, medici, bancheri, editori, marinari, manechine, factori poștali, soldați, șomeri, stewardese, escroci, genii etc.

(Cumulul este autorizat.)

DECOR

Decorul este lumea.

Cu mări, fluvii, munți, păduri, palate, castele, grădini, monumente, biserici și temple, sinagogi și moschei, răscruci și poduri, cu legile sale la fel peste tot și cu numeroase chipuri, mereu diferite în spațiu și timp, ea provoacă teamă și este frumoasă.

INCULPAT, VĂ ROG SĂ VĂ RIDICAȚI!

EU: Inculpat, vă rog să vă ridicați!
EU: Chiar dacă stau jos, mă clatin.
EU: Atunci rămâneți așezat.
EU: Mulțumesc.
EU: Dar nu vă lăudați.
EU: Voi încerca să stau cât mai drept.
EU: Nu întreceți măsura.
EU: Doar ce e necesar.
EU: Știți de ce sunteți aici?
EU: Nu am habar.
EU: Chiar nu aveți habar?
EU: Deloc.
EU: Deloc, deloc?
EU: Deloc, deloc. Sunt aici, asta e tot.
EU: Nicio neliniște? Nicio bănuială?
EU: Doamne...
EU: V-ați născut...
EU: Da.
EU: După cum vedeți!
EU: Ah, da! Sigur...
EU: Când?

EU: Părinții mei m-au asigurat deseori că m-am născut pe 16 iunie 1925, cu câteva zile înainte de sosirea verii, între sfârșitul Primului Război Mondial și marea criză, la fel de mondială. Dar, sincer, chiar nu știu nimic despre toate acestea. Nu e mai mult decât un zvon ce se răspândește, fondat fiind, cred, pe fișicul de acte ce atestă același lucru. Fără nicio garanție. Deseori, propria mea identitate mi se pare foarte vagă și mai apropiată de o ficțiune juridică decât de o evidență științifică.

EU: Unde?

EU: Mult timp am încercat să las să se înțeleagă că m-am născut în Orient Express sau la Rumeli Hisar, pe coasta europeană a Turciei. Adică nicăieri. Sau peste tot. Cetățean al lumii. Cosmopolit. În realitate, cred că m-am născut la Paris, pe strada Grenelle, în arondismentul 7. Toți trebuie să aparținem unui loc. Dar, la câteva săptămâni după naștere, am început să călătoresc. Am plecat în Bavaria. Am învățat să vorbesc germana înainte de a vorbi franceza. Și, dacă fredonam ceva pe la patru sau cinci ani, nu era

*Ainsi, font, font, font
Les petites marionnettes...*¹

ci:

*Hänschen klein
Ging allein
In die weite Welt hinein...*²

¹ Cântec pentru copii: „Așa fac, fac, fac/Micile marionete”. L-am păstrat în limba franceză pentru efectul de opoziție cu cel care urmează, în limba germană (n. tr.).

² Cântec pentru copii în limba germană: „Singur, Hans/A plecat/În lumea largă...” (n. tr.).

EU: Nume și prenume?

EU: Jean. Bruno, Wladimir, François de Paule Lefèvre d'Ormesson.

EU: Jean, mai merge. Botezătorul sau Evangelistul?

EU: Cel mult iubit. Evangelistul.

EU: Dar de ce Bruno, de ce Wladimir și de ce François de Paule?

EU: Bruno era un nume obișnuit în familia mamei mele. Wladimir era prenumele fratelui mai mic al tatălui meu. Tatăl meu se numea André. Unchiul meu, Wladimir, s-a născut în Rusia, unde bunicul se afla la post. Iar toți suntem descendenți ai Sfântului François de Paule. Toți cei din familia d'Ormesson se numesc, de patru sau cinci secole, François sau Françoise de Paule.

EU (*consultându-și notițele*): După mai multe mărturii, ați fi avut dreptul la un titlu?

EU: Fac parte dintr-o familie, probabil de meșteșugari, care a dobândit o oarecare notorietate în secolul al XVI-lea. Printre nenumărați grefieri, notari, juriști și intendenți care au alcătuit casta modernă și orgolioasă a parlamentarilor, ea s-a pus în slujba regelui. Istoria a început la sfârșitul secolului al XIV-lea, lângă Enghien, cu un Pierre Lefèvre. A continuat prin Olivier I, consilier al lui Michel de l'Hospital și președinte al Camerei de Conturi. Carol al IX-lea a vrut să-l însărcineze să conducă Finanțele, dar Olivier d'Ormesson a refuzat postul.

– Am o părere proastă despre afacerile mele, ar fi spus regele, deoarece oamenii cinstiți nu vor deloc să aibă de-a face cu ele.

După mai mulți Adam (?), Jean, Nicolas, André, gloria familiei a fost Olivier, al treilea dintre nume, care a lăsat un *Jurnal* bine cunoscut de istorici și a jucat un rol important în a doua jumătate a secolului al XVII-lea. Să ne lăudăm puțin. La acea vreme, circula un dicton:

„Curajos ca un Guise, spiritual ca un Mortemart, cinstit ca un Ormesson.” În lupta lor contra lui Fouquet, ministru de finanțe, protector al artelor și al literelor, senior al Belle-Isle, pe care a fortificat-o într-o oarecare măsură, și al Vaux-le-Vicomte, cel mai frumos castel din Franța, pe când cel de la Versailles nu exista, Ludovic al XIV-lea și Colbert au ajuns să creadă că severul Olivier d’Ormesson era cel mai bun mijloc pentru a-l îndepărta pe opulentul suprintendent care începea să le creeze probleme.

O lovitură de teatru, îndelung comentată în scrisorile trimise fiicei sale de dna de Sévigné, apropiată de familia Ormesson și prietenă devotată a mecenei de la Vaux-le-Vicomte: Olivier d’Ormesson a considerat, foarte sincer, că Fouquet, sigur vinovat, nu era mai mult sau mai puțin culpabil decât atâția alții – mai ales decât Mazarin sau chiar Colbert, dușman declarat al acuzatului. El nu merita pedeapsa cu moartea. Olivier d’Ormesson a ales exilul. Nemulțumit de atâta neobrăzare, regele „a comutat” decizia exilului în cea a închisorii pe viață și l-a trimis pe Fouquet, sub paza lui d’Artagnan, devenit, de altminteri, prietenul său, în sinistra închisoare din Pignerol.

Dezavuat, ruinat, îndepărtat din toate funcțiile sale de către un Ludovic al XIV-lea ranchiunos, Olivier d’Ormesson a devenit un proscris al societății. În secolul următor, familia Ormesson a obținut chiar din partea regelui, probabil cuprins de o remușcare din trecut, un titlu ereditar: fiul cel mai mare al clanului a devenit marchiz. În teorie, cel puțin. Mai apoi, Republica nu a recunoscut, din vârful buzelor, decât titlurile de prinț și de duce.

Fiii cei mici ai familiei, dintre aceștia făcând parte și eu, nu au dreptul decât la titluri de curtoazie, adică la nimic. Chateaubriand a soluționat pentru totdeauna această chestiune, distingând în istoria celor care își spun sau care

sunt numiți *aristocrați* trei etape succesive: epoca serviciilor, epoca privilegiilor și epoca vanităților.

EU: Profesie?

EU: Ce vă mai grăbiți! Toată viața mi-am pus această întrebare.

Suficiență, poate, orgoliu, aroganță, cred că pot spune: scriitor. Sunt un scriitor francez într-un moment în care scriitorii francezi, nu demult triumfători în vasta lume, sunt pe calea, dacă nu a dispariției – mai sunt mulți, și probabil din ce în ce mai mulți –, cel puțin a declinului: sunt mai puțin importanți în zilele noastre decât acum unul sau două secole. Sunt ultimul dintre mohicani. O capodoperă în pericol. Un sfârșit de dinastie. O specie de dinozaur amenințat de extincție. Aș avea nevoie de prea multe pagini ca să-mi explic răspunsul.

EU: Nu vă faceți iluzii. Să începem cu începutul. Ați ajuns în Bavaria. De ce?

EU: Tatăl meu era diplomat. Apartinea unui trib autorizat încă în acele vremuri să circule, cu panaș, în trăsuri trase de opt cai albi și înconjurate de călăreți în uniformă de paradă. La șapte ani după sfârșitul Primului Război Mondial, Republica spera să separe buna Bavarie de reaua Prusie. O pură iluzie. Dacă o umbră de rezistență se va manifesta împotriva lui Hitler, aceasta va fi, mai degrabă, în vechile familii aristocratice ale Prusiei. Un ambasador reprezintă Franța la Berlin. La München nu trebuie să fie decât un consul. Cel mult, un consul general. Dar, pentru a servi visurile, repede zădărnicate, ale guvernului francez, tatăl meu a devenit ministru plenipotențiar în Bavaria.

EU: Care este rolul tatălui dumneavoastră?

EU: Tatăl meu, despre care am vorbit îndelung în mai multe dintre cărțile mele, era un conservator sau un ultra-conservator, în privința moravurilor, și un creștin de

stânga, în politică. Un discipol al mișcării *Sillon*¹ și al lui Marc Sangnier. Un republican înflăcărat și un democrat entuziast. Cu o nuanță de jansenism. Combina un conservatorism social, un idealism politic și o rigoare morală extremă. După modelul măștrilor săi, Aristide Briand, Louis Barthou, Philippe Berthelot, era partizanul apropierei franco-germanice. Admira cultura germană. Foarte potrivit războiului, uneori chiar apropiat de antimilitarism, credea cu putere în reconcilierea dintre adversarii masacrului de la 1914.

Misiunea lui în Bavaria e deosebit de lungă: opt ani. Când ajunge la München, în 1925, Hitler, care ratase puciul, este în închisoare. Când părăsește Bavaria, în 1933, Hitler este Reichskanzler.

EU: Care erau relațiile tatălui dumneavoastră cu național-socialismul?

EU: Execrabile. Dacă tatăl meu detesta ceva, aceasta era dictatura. Evoluțiile Germaniei și Bavariei au fost pentru el o decepție și o amărăciune.

EU: Puteți să-mi spuneți câte ceva din viața cotidiană din München, de la sfârșitul anilor 1920?

EU: Părinții mei își făcuseră mulți prieteni în Bavaria. Germani și străini. Printre colegii tatălui meu era și un nume ilustru: nunțul papal, viitorul cardinal Pacelli, care va deveni Pius al XII-lea. Deseori, am redat istoria prânzului sau a cinei nunțului la Legația Franței.

¹ Mișcare politică și ideologică franceză, fondată în 1894, ce își propunea să refacă relațiile cordiale dintre catolicism și statul francez; avea în vedere și apropierea clasei muncitoare de mediile catolice, acestea fiind câștigate, mai ales, de mișcările de stânga (n. tr.).

Cuprins

Inculpat, vă rog să vă ridicați!	9
Pe aripile timpului.....	65
Deasupra noastră există ceva ca o putere necunoscută	337
Calea, adevărul și viața.....	393
Indice selectiv al numelor de persoane.....	401
Indice selectiv al numelor de locuri	414

Pietre prețioase, Aja Raden
Guerlain, Élisabeth de Feydeau
Mică enciclopedie de stil, Christian Lacroix & Patrick Mauriès
Bunele maniere moderne, Sir David Tang
Arta linguşirii, Richard Stengel
Diamante şi foc, Rachele Bergstein
Culorile şi viaţa lor secretă, Kassia St Clair
Toţi suntem ciudaţi, Seth Godin
Călăuza răătăciilor, Jean d'Ormesson
Bunele maniere. Enciclopedie de stil, eleganţă şi savoir-vivre, Sabine Denuelle
Bunele maniere la masă, Jeremiah Tower
Arta de a vinde arta, S. N. Behrman
În numele lui Gucci, Patricia Gucci
Creierul idiot, Dean Burnett
Snobismul. O chestiune de caracter, Adèle van Reeth & Raphaël Enthoven
Gaudi, Gijs van Hensbergen
Bizanţ. O lume pierdută, Jonathan Harris
Cum (să) îmbătrânim?, volum colectiv
Arta rafinementului, Dominique Loreau
Fericirea trăieşte în spaţii mici, Dominique Loreau
Arta de a pune lucrurile la locul lor, Dominique Loreau
Arta esenţei, Dominique Loreau
Arta frugalităţii şi a voluptăţii, Dominique Loreau
Arta listelor, Dominique Loreau
Arta simplităţii, Dominique Loreau
Iubeşte ploaia, iubeşte viaţa, Dominique Loreau
Micul infinit, Dominique Loreau
Comand la fel, Rebecca Harrington
Mămuşa din tine, Jürgen Brater
Parfumuri de legendă, Anne Davis & Bertrand Meyer-Stabley
12 creatoare care au schimbat istoria, Bertrand Meyer-Stabley
12 creatori care au schimbat istoria, Bertrand Meyer-Stabley
Arta de a te cunoaşte, Jennifer Ouellette
Despre necunoscut, Teodor Baconschi
Puterea puterii, Reiner Neumann
Istoria parfumului, Mandy Aftel
Bogaţii. O istorie de 2 000 de ani. De la sclavie la superiahturi, John Kampfner
Arta de a gândi limpede, Rolf Dobelli
Dicţionarul imposibilului, Didier van Cauwelaert
Cum să NU scrii un roman. Arta greşelilor, Howard Mittelmark & Sandra Newman
Lit Kit, Sandra Newman
Enciclopedia sublimului, Jessica Kerwin Jenkins
33 de lecţii de filozofie de şi pentru băieţii răi, Alain Guyard
Tărâmul lămâilor, Helena Attlee
Hârtia. O elegie, Ian Sansom

Istorie pentru cei care se tem de istorie. De la Napoleon am învățat să nu ne spălăm, Sebastian Schnoy
Dicționar din dragoste de vin, Bernard Pivot
Vă spun sincer, mint perfect. Sau arta compromisului,
 Ute Ehrhardt, Wilhelm Johnen
Tot ceea ce trebuie să poată bărbatul absolut, Oliver Kuhn
Tot ceea ce trebuie să știe bărbatul genial, Oliver Kuhn
Luna și fața ei nevăzută, Bernd Brunner
Jurnal de lectură, Alberto Manguel
Luxomania, Edwige Martin
Chestionarul lui Proust, grafică Joanna Neborsky (carte color)
Simplitatea contează, Erin Boyle (enciclopedie color)
De rasă. Mic compendiu de maniere canine, Fenella Smith & The Brothers McLeod (carte color)
Cartea din nufăr, Svetlana Dorosheva (carte color)
Îngerul pantofilor, Giovanna Zoboli & Joanna Concejo (carte color)
Art Deco & Baroque antistres (carte de colorat)
Cașmir antistres (carte de colorat)
Crăciun antistres (carte de colorat)
Pisi antistres (carte de colorat)

În curând:

Escrocii galeriilor de artă, Phillip Hook
Și boem, și bourgeois. BoBo, David Brooks
Artă minimalismului, Regina Wong

CADRIL®

Macho Man, Moritz Netenjakob
Promisiune de lux, Åsa Hellberg
Marele secret, Åsa Hellberg – continuarea romanului *Promisiune de lux*
Colecționarul de sunete, Fernando Trías de Bes
Cerneala, Fernando Trías de Bes
Ciudată e lumea, până la urmă!, Jean d'Ormesson
Amor fără miză, Jean d'Ormesson
Doamnele de marți, Monika Peetz
7 zile fără, Monika Peetz
Doamnele de marți în derută, Monika Peetz
101 de nopți, coord. Claudia Ott
Adio, nobil! Sau noblesse oblige, Christine Gräfin von Brühl
Extraordinarul voiaj al unui fakir care a rămas blocat într-un dulap Ikea,
 Romain Puértolas
Zahera, fetița care a înghițit un nor mare cât Turnul Eiffel, Romain Puértolas
Toți oamenii sunt mincinoși, Alberto Manguel

În curând:

A doua șansă, Åsa Hellberg

NOBLESSE®

Arta conversației. Sau eleganța ignoranței, Alexander von Schönburg

Arta de a renunța cu stil. Sau mai puțin înseamnă mai mult,

Alexander von Schönburg

Enciclopedia inutilității, Alexander von Schönburg

Istorie la purtător. De la Adam la Apple, Alexander von Schönburg

Înalta societate. Dolce vita nu cunoaște sfârșit, Alexander von Schönburg

Tot ceea ce ați dorit să știți despre regi și nu ați îndrăznit să întrebați niciodată,

Alexander von Schönburg

Noblesse oblige, Christine Gräfin von Brühl

Lux lexicon, Alexander Marguier

Regi, războaie și cocote, Cristoph Schulte-Richtering

Istoria sticlei de vin, Jean-Robert Pitte

Curioasa lume a vinului, Richard Vine

Enciclopedia vinului. O nebunie de vin, Madeline Puckette & Justin Hammack
(enciclopedie color)

Expert în vin în 24 de ore, Jancis Robinson

Filozofia vinului, coordonator Barry C. Smith; cuvânt înainte: Jancis Robinson

O mare de vin și un strop de filozofie, Fritz Allhoff & Paul Draper

Istoria vinului, Ian Tattersall & Rob DeSalle

În curând:

Pe aripile vinului. Printre somelieri obsedați, vânători de sticle XXL și savanți
escroci, Bianca Bosker

ZOO* POLITIKON*

25 de ani de democrație și câteva sute de partide, Cristian Preda

Imaginația morală, Russell Kirk

Știința politică autentică, Pierre Manent, un dialog
cu Bénédicte Delorme-Montini

 SAVOIR-VIVRE®

O colecție de formare și rafinare a personalității, *à la légère*, fără nicio declarație de intenție programatică.

Enciclopedii și alte lucrări capabile să corecteze micile imperfecțiuni și să răspundă la marile întrebări cu grație, umor și inteligență, pentru cititorii care își caută bucurii oneste într-o lume a speranțelor amânate.